

INCIPIIT EPISTOLA DECRETALIS ZEPHERINI PAPAE DE CAUSIS INFRA INSERTIS¹.

[H. 1] Zepherinus Romanae urbis archiepiscopus omnibus per Siciliam constitutis episcopis² in domino salutem.

Divinae circa nos gratiae memores esse debemus, qui³ nos per dignationis suae
 5 misericordiam ob hoc ad fastigium⁴ ⁵ sacerdotale provexit⁶ ⁷, ut mandatis ipsius inhaerentes⁸
 et in quadam sacerdotum eius speculatione⁹ constituti prohibeamus illicita¹⁰ et sequenda
 doceamus. Sicut stellas caeli non exstinguit nox, sic mentes fidelium inhaerentes
 firmamento¹¹ sanctae scripturae non obscurat mundana iniquitas. Idcirco meditari vos
 oportet¹² scripturas¹³ et praecepta divina, quae in scripturis continentur, diligenter attendere,
 10 ne transgressores legis dei, sed impletores appareatis.

[H. 2] Patriarchae¹⁴ vero vel primates accusatum discutientes episcopum, non ante sententiam

---

Quellen:

4-7: *Divinae - doceamus*, init. ep. Hilar. ep. ad Acacium (H. no. 76). Cf. Fab. 25, Marcelli 1, Pelag. II. pp. ep. 3.

7f.: *Sicut - iniquitas*, Prosp. Aquit. s. 120.

11-13: *Patriarchae - testes*, c. 1. (bis) Angilr. aut Ben. I. 308. II. 398. III. 170. (interpr. c. 1. C. Th. IX. 40). Fel. I. pp. 4, Iul. 12.

Rezeption:

4-7: *Divinae - doceamus*: Polycarpus IV,4,2,

4-10: *Divinae - appareatis*: Coll. Ans. ded. II, 123; Coll. Ans. ded. III 59.

7f.: *Sicut - iniquitas*: Gratian D. XXXVIII, c. 8.

11f.: *Patriarchae - auctoritate*: Deusdedit I,70 (s. auch 28-42).

11-13: *Patriarchae - testes*: Polycarpus I,6,6.

11-14: *Patriarchae - fuerunt*: Ivo, Pan. IV,235 (Inskription: *Felix I papa*).

11-14: *Patriarchae - praecepit*: Coll. Ans. ded. III,142; Burchard I, 154.

11-14: *primates - praecepit*: Bonizo III,60.

11-15: *Patriarchae - LXXII*: Coll. Ans. ded. I,54; Coll. Ans. ded. I,78. Sentenzen c. 84; Anselm v. Lucca III,66

Polycarpus V,5,2 (12: *apostolica*] *apostolica fuerint*; 12: *reum*] *per*; 13: *qui*] *qui nimirum testes*; 14: *eleigere praecepit*] *elegit*).

11-28 *Patriarchae - terminetur*: Ivo, Decr. V,245.

11-28: *accusatum - deferatur*: Deusdedit IV,318 (13-22: *testes - agitari* fehlt; 22: *namque - non*] *sententia*; 23: *quia - praecipiant* fehlt; 24-26: *a - vocatus* fehlt; 26f.: *per - eius* fehlt; 27: *iuste* fehlt; 28: *deferatur*] *deferatur*. *Iudices convenient, ubi sunt testes singulorum, qui oppressi sunt* [vgl. Cap. Ang. 10, S. 13,86]).

11-30: *Patriarchae - fulciatur*: Ps.-Remedius c. 40.

11-38: *Patriarchae - reliqua*: Bonizo IV,57 (12-27: *aut reum - discernatur* fehlt; 28-30: *Nec - fulciatur* fehlt; 31-34: *eius - episcoporum* fehlt).

---

¹ INFERTIS V630

² episcopis fehlt I83; VD38

³ quae V630; I83; VD38

⁴ am Rande ad veratatem (!) VD38

⁵ fastigium korr. aus fastagium V630

⁶ interlinear deduxit VD38

⁷ pervexit I83

⁸ interlinear sociati VD38

⁹ am Rande visione aspectu VD38

¹⁰ am Rande peccata que facere non licet VD38

¹¹ interlinear firmitatis VD38

¹² oportet] oportet et V630

¹³ scriptura O93; scripturam V630; I83

¹⁴ am Rande De accusatis episcopis et de LXXII testibus regulariter examinatos V630; Item de eadem re zepherinus in prima epistola ita ait VD38

proferant finitivam¹⁵ ¹⁶, quam apostolica fulti auctoritate aut reum seipse confiteatur aut per innocentes et¹⁷ regulariter examinatos¹⁸ convincatur testes, qui minori non sint numero, quam illi¹⁹ discipuli fuerunt, quos dominus ad²⁰ adiumentum apostolorum eligere praecepit, id est LXXII²¹.

[H. 3] Detractores²² quoque, qui²³ divina auctoritate eradicandi²⁴ sunt, et auctores²⁵ inimicorum ab episcopali submovemus²⁶ accusatione vel testimonio, nec summorum quispiam minorum accusationibus impetatur aut dispereat²⁷. [H. 4] Neque in re dubia certa iudicetur²⁸ sententia, nec ullum iudicium nisi ordinabiliter habitum²⁹ teneatur. Absens vero nemo iudicetur, quia et divinae et humanae hoc prohibent leges. [H. 5] Accusatores³⁰ ³¹ autem

---

Quellen:

- 13-15: *qui - LXXII*, conc. II. Rom. sub Silv. c. 3. (Mansi 2, 623). Cf. excerpt. Silv. 2.
 16f.: *Detractores - testimonio*. Cf. Fel. I. pp. 2, Iul. 12.
 17f.: *nec - dispereat*, Ben. I. 397. II. 381. Cf. Fel. I. pp. 2, Iul. 12. (Clem. 33. 42, Sixt. II. pp. 8, Marcellini 3, Iul. 5, 19).
 18f.: *Neque - sententia*, Greg. M. ep. X, 29. (2,1060). Cf. Fel. I. pp. 2, Iul. 12.
 19: *nec - teneatur*, Greg. M. ep. XIII, 45. (2, 1251). Cf. Fel. I. pp. 2, Iul. 12.
 19f.: *Absens - iudicetur*, Ben. I. 311. 391. II. 360. 399. (1. Rom. Visig. Pauli rec. sent. V. 5.9).
 20f.: *Accusatores - suspicione*, Ben. I. 401. tit. Cf. Fel. I. pp. 12, Iul. 18, Fel. II. pp. 12. xii. 15.

Rezeption:

- 16f.: *Detractores – testimonio*: GratianC. III, q. 4, c. 10).
 16-18: *Detractores – dispereat*: Coll. Ans. ded. III,49; Coll. Ans. ded. III,94.
 16-19: *Detractores – teneatur*: Anselm v. Lucca III,35 (Inskription: *Eiusdem* [= Eusebius]; 16: *auctores*] *fautores*).
 17f.: *summorum – impetatur*: Gratian C. II, q. 7, c. 11 (18: *accusationibus*] *accusationibus non*).
 17-20: *summorum – leges*: Sentenzen c. 66 (18: *accusationibus*] *accusationibus non*); Anselm v. Lucca III,58 (18: *accusationibus*] *accusationibus non*); Polycarpus V,1,12 (18: *accusationibus*] *accusationibus non*).
 18f.: *Neque – teneatur*: Coll. Ans. ded. III,191.
 19f.: *Absens – leges*: Coll. Ans. ded. III,185; Gratian C. III, q. 8, c. 1 (s. auch 20-28) (20: *hoc – leges*] *leges hoc prohibent*); Gratian C. III, q. 9, c. 13 (19: *vero* fehlt).
 19-23: *Absens – praecipunt*: Regino II,306 (19: *Absens – nemo*] *Nemo absens*; 20: *et divinae* fehlt; 20-22: *Accusatores – agitari* fehlt; 22: *eorum*] *eorum, id est accusatorum*); Burchard XVI,13 (19: *Absens – nemo*] *Nemo absens*; 20: *et divinae* fehlt; 20-22: *Accusatores – agitari* fehlt; 22: *eorum*] *eorum, id est accusatorum*).
 20-27: *Accusatores – discernatur*: Coll. Ans. ded. III,103.
 20-28: *Accusatores – terminetur*: Gratian C. III, q. 8, c. 1 (s. auch 19f.).

---

¹⁵ *interlinear* finem habentem VD38

¹⁶ finitivam *korr. aus* finitivam V630

¹⁷ aut VD38

¹⁸ *interlinear* inquisitos VD38

¹⁹ illi] illi septuaginta duo I83

²⁰ ad adiumentum *korr. aus* adiumentum V630

²¹ LXXIII I83

²² *am Rande* detractores episcoporum O93; *am Rande* De detractoribus episcoporum N442; *am Rande* De detractionibus episcoporum I83

²³ qui *fehlt* VD38

²⁴ *interlinear* destruendi VD38

²⁵ fautores N442

²⁶ *interlinear* repellimus VD38

²⁷ disperat O93; desperet V630; disperdat I83

²⁸ iudicentur I83

²⁹ *interlinear* factum VD38

³⁰ Accusator O93; N442; I83

³¹ Accusator autem *korr. aus* Accusator O93; Accusator I83

eorum omni careant³² suspicione, quia columnas suas dominus firmiter stare voluit, non³³ a quibuslibet³⁴ agitari. Nullum³⁵ namque eorum sententia non³⁶ a³⁷ suo iudice dicta constringat, quia et leges saeculi id ipsum fieri praecipunt.

25 Duodecim³⁸ ³⁹ enim iudices quilibet episcopus accusatus, si necesse fuerit, eligat, a quibus eius causa iuste iudicetur, nec prius audiatur aut excommunicetur vel iudicetur, quam ipsi per⁴⁰ se eligantur et regulariter vocatus ad suorum primo conventum⁴¹ episcoporum per eos eius causa iuste audiatur et rationabiliter discernatur.

[H. 6] Finis vero eius causae ad sedem apostolicam deferatur, ut ibidem terminetur. Nec antea finiatur⁴², sicut ab apostolis vel successoribus eorum olim statutum est, quam eius 30 auctoritate fulciatur⁴³. Ad eam⁴⁴ quoque ab omnibus, maxime tamen ab oppressis, appellandum est et concurrendum quasi ad matrem, ut eius uberibus nutriantur, auctoritate defendantur et a suis oppressionibus releventur, quia non potest nec debet mater oblivisci filium suum.

Quellen:

21f.: *quia - agitari* sec. conc. Par. a. 829. lib. I. c. 4. aut Ben. I. 315. Cf. Anacl. 20, Sixt. II. pp. 4, Iul. 18, Fel. IV. pp. ep. 1, Pelag. II. pp. ep. 3.

22f.: *Nullum - constringat*, Ben. III. 347 aut c. 37 Angilr. (c. 2 C. Th IV. 16). Cf. Fab. 29, Euseb. 17. Iul. 18, Sixt. III. pp. ep.

24: *Duodecim - iudices*, c. 12. conc. Carth. (D.) aut Ben. II. 307. Cf. Anacl. 15.

32f.: *quia - suum*, Ies. XLIX. 15.

Rezeption:

22-30: *Nullum – fulciatur*: Anselm v. Lucca II,37 (*namque eorum*] *episcoporum*).

24-27: *Duodecim - discernatur*: Coll. Ans. ded. III,126 (24: *Duodecim*] *Episcopos*).

24-30: *Deuodecim – fulciatur*: Sentenzen c. 97 (29: *sicut – est* fehlt); Anselm v. Lucca III,41 (29: *sicut – est* fehlt); Polycarpus V,5,3 (25: *vel iudicetur* fehlt; 29: *sicut – est* fehlt); Gratian C. V, q. 4, c. 2 (29: *sicut – est* fehlt).

28-38: *Finis – causae*: Coll. Ans. ded. I,16.

28-42: *Finis – reliqua*: Deusdedit I,70 (s. auch 11f.;) (28-30 *Nec – fulciatur* fehlt; 31-34: *eius – episcoporum* fehlt).

30-34: *Ad – suum*: Gratian C. II, q. 6, c. 8 (30: *eam quoque*] *Romanam ecclesiam*

30-38: *Ad – caelis*: Sentenzen c. 3 (30: *eam quoque*] *Romanam ecclesiam*; 35: *sicut – statuerunt* fehlt); Anselm. v.

Lucca II,6 (30: *eam quoque*] *Romanam ecclesiam*; 35: *sicut – statuerunt* fehlt).

³² careat *korr. aus* careant N442; careat I83

³³ non a] nam O93

³⁴ quibusdam I83

³⁵ am Rande Quot iudices episcopum iudicare debeant I83

³⁶ non fehlt V630

³⁷ a fehlt VD38

³⁸ am Rande XII iudices quilibet episcopus accusatus si necesse fuerit eligat V630

³⁹ Christi N442; VD38

⁴⁰ per se fehlt V630

⁴¹ conventu I83

⁴² finietur I83

⁴³ am Rande firmetur VD38

⁴⁴ ea O93

Iudicia enim episcoporum maioresque ecclesiae causae a⁴⁵ sede apostolica et non ab alia,
 35 sicut apostoli et⁴⁶ sancti successores eorum cum aliis episcopis statuerunt, sunt
 terminandae⁴⁷, quia, licet in alios transferatur⁴⁸ episcopos, beato tamen apostolo Petro dictum
 est: Quaecumque ligaveris super terram, erunt⁴⁹ ligata et in caelis, et quaecumque solveris
 super terram, erunt soluta et in caelis, et reliqua.

Privilegia, quae soli huic sanctae sedi concessa sunt et in constitutis apostolorum
 40 eorumque⁵⁰ successorum aliis quamplurimis cum eis concinnantibus⁵¹ habentur inserta⁵².
 Sexaginta⁵³ ⁵⁴ enim apostoli sententias praefixerunt⁵⁵ cum aliis quamplurimis episcopis et
 servandas⁵⁶ censuerunt⁵⁷.

[H. 7] De occultis enim cordis alieni temere⁵⁸ iudicare peccatum est, et⁵⁹ eum, cuius non
 videntur⁶⁰ opera nisi⁶¹ bona⁶², iniquum est ex suspitione reprehendere, cum eorum, quae
 45 hominibus sunt incognita, solus deus iudex sit. Ipse vero⁶³ novit⁶⁴ abscondita cordis et non
 alius.

Quellen:

34-36: *Iudicia - terminandae* sec. Innoc. I. ep. ad Vict. Rothom. c. 3. (H. no. 7.) aut Ben. II. 381. III. 109. Cf. Anacl. 17, 34. Gai. 7. Marcelli 2. Iul. 5. Vigil. 7. Pelag. II. pp. ep. 1.
 37f: *Quaecumque ligaveris - caelis*, Matth. XVI. 19.
 43-45: *De - sit*, Prosp. Aquit. s. 21. Cf. Sixt. II. pp. 7, Euseb. 10, Ioann. I. pp. ep. 1.
 45: *ipse - cordis*, Ps. XLIII. 22.
 47f.: *Servum - litigare*, II Timoth. 11.24.

Rezeption:

39-42: *Privilegia - censuerunt*: Polycarpus III,20,10 (41: *Sexaginta*] *Quinquaginta*).
 41f.: *Sexaginta - censuerunt*: Ivo, Pan. II,105 (42: *censuerunt*] *censuerunt*. Athanasius Alexandrinus Marco papae
Silvestri successori); Gratian D XVI, c. 2 (*praefixerunt*] *praescripserunt*).
 43-48: *De - damnare*: Coll. Ans. ded. I,32.

---

⁴⁵ a *fehlt* O93; VD38

⁴⁶ et sancti successores eorum cum aliis episcopis statuerunt, sunt terminandae] apostoli et sancti successores eorum cum aliis episcopis statuerunt, sunt terminanda *korr. aus* et minanda V630

⁴⁷ terminandae *korr. aus* minandae O93

⁴⁸ transferatur *korr. aus* transferator V630

⁴⁹ erunt *korr. zu* erit VD38

⁵⁰ que VD38

⁵¹ *am Rande* consentientibus VD38

⁵² *interlinear* iniuncta VD38

⁵³ *am Rande* Mentio canonum apostolorum N442

⁵⁴ LXXta I83

⁵⁵ *interlinear* firmaverunt VD38

⁵⁶ servanda V630; I83

⁵⁷ *interlinear* statuerunt VD38

⁵⁸ *am Rande* presumptione VD38

⁵⁹ et *fehlt* VD38

⁶⁰ videntur *korr. aus* videtur VD38

⁶¹ si I83

⁶² bona] bona sint I83

⁶³ enim I83

⁶⁴ novit] novit solus I83

Iniusta enim iudicia ab omnibus cavenda sunt, maxime tamen a servis dei⁶⁵. Servum⁶⁶ autem dei non oportet litigare⁶⁷ nec quemquam damnare.

[H. 8] Episcopi namque a plebibus⁶⁸ et clero⁶⁹ et domini a servis ferendi sunt, ut sub
50 exercitatione tolerantiae⁷⁰ sustineantur temporalia, sperentur aeterna. Auget enim merita virtutis, quod propositum non violat religionis.

[H. 9] Satagendum⁷¹ vobis⁷² est, ne aliquis fratrum vestrorum⁷³ graviter laceretur vel pereat. Succurrere ergo vos oportet oppressis et liberare eos de manu persequentium, ut cum beato Iob dicatis: Benedictio perituri super me veniebat, et cor viduae consolatus sum. Iustitia⁷⁴
55 indutus sum, et vestivi⁷⁵ me sicut vestimento et diademate⁷⁶ iudicio meo. Oculus⁷⁷ fui caeco, et pes claudio. Pater eram⁷⁸ pauperum et causam, quam nesciebam, diligentissime investigabam. Conterebam⁷⁹ molas iniqui et de⁸⁰ dentibus eorum auferebam praedam, et reliqua.

Vos ergo, qui in speculo⁸¹ a domino estis positi, comprimere et repellere eos summopere⁸²
60 debetis⁸³, qui fratribus insidias praeparant aut in eos seditiones et scandala excitant. Facile est enim verbo fallere hominem, non tamen deum. Ideo⁸⁴ hos repellere⁸⁵ et ab his vos

---

Quellen:

49-51: *Episcopi - religionis*, Prosp. Aquit. s. 34. Cf. Pelag. II. p. ep. 3.

54-57: *Benedictio - praedam*, Iob. XXIX. 13-17.

59: *Vos - positi*, Coelest. I. ep. ad episc. per Vienn. pr. (H. no. 34). Cf. Clem. 56, Alex. 15, Ant. 8, Fab. 11, Fel. II. pp. 10.

60f.: *Facile - deum*, Xysti Pyth. s. 176. Cf. Alex. 18, Ant. 8, Com. 6, Melc. 5.

61-63: *Ideo - oriatur* sec. conc. Later. 649. secr. II. (Mansi 10, 902). Cf. Ant. 8, Fel. II. pp. 10, ep. Fel. ad Greg.

Rezeption:

49-51: *Episcopi – religionis*: Coll. Ans. ded. I,33.

---

⁶⁵ domini N442

⁶⁶ Servus VD38

⁶⁷ am Rande contendere rixam VD38

⁶⁸ plebimus I83

⁶⁹ celo VD38

⁷⁰ interlinear petientie VD38

⁷¹ interlinear Satis agendum VD38

⁷² vobis est] est vobis V630

⁷³ nostrorum I83

⁷⁴ Iustitia indutus sum fehlt I83; VD38

⁷⁵ vestivit V630; I83

⁷⁶ interlinear corona VD38

⁷⁷ oculus korr. aus oculis VD38

⁷⁸ eram korr. aus eram claudio VD38

⁷⁹ Conterebam korr. aus Conte V630

⁸⁰ de fehlt V630

⁸¹ periculo VD38

⁸² am Rande summo studio VD38

⁸³ debeat VD38

⁸⁴ Ideo] Id est I83

⁸⁵ repellere korr. aus pellere V630

cavere oportet, quatenus extincto⁸⁶ funditus⁸⁷ huiusmodi caligine⁸⁸ lucifer⁸⁹ eis⁹⁰ resplendeat et laetitia oriatur⁹¹, sanctissimi fratres. Data XII⁹² Kal. Octobris Saturnino et Gallicano⁹³ vv. cc. conss.

Quellen:

63f.: Not. cons. desumt. ex c. 1. vit. Zeph. in libr. pontif.

---

⁸⁶ extincta N442; I83; extincta korr. aus exincta VD38

⁸⁷ am Rande radicitus VD38

⁸⁸ am Rande erroris obscuritate VD38

⁸⁹ am Rande gratia dei VD38

⁹⁰ nos N442

⁹¹ orietur O93; V630

⁹² XI O93

⁹³ callicano VD38